

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
sandra.lennander@regeringskansliet.se

Promemoria Förslag om mål för en effektiv energianvändning KN2025/02031

Remissvar från 2030-sekretariatet

Sammanfattning

Regeringens förslag på att ersätta dagens kvantitativa mål för energieffektivisering med enbart kvalitativa och diffusa mål avvisas. Det ger inte den tydlighet som omställningen behöver, är inte i linje med EU:s EED-krav och skulle skicka en olycklig signal om att effektivisering är underordnat annat omställningsarbete medan effektivisering tvärtom bör ses som "det första energislaget".

Vi avvisar också regeringens påstående att utbyggd fossilfri energi försvåras av effektiviseringsmål. Vi bedömer inte heller att underlaget – en promemoria på blott fem sidor utan egentliga konsekvensbedömningar – duger för att göra en så genomgripande förändring.

Inledning

Transportsektorns omställning, som är 2030-sekretariatets fokus, är allt tydligare direkt kopplad till energisektorn och fastighetssektorn. Det är också tydligt att delar av det som allt mer lyfts fram i energieffektiviseringssammanhang har bäring på transportmålet, exempelvis genom att

- Elfordon är effektivare än förbränningsmotordrivna, och bidrar därmed i sig till en ökad effektivisering
- Elfordons batterier kan bidra till att balansera elnätet och utjämna effektoppar, vilket underlättar effektiviseringsåtgärder
- Elfordon är ännu relativt nya på marknaden och står för en betydande initial kostnad. Därför behöver såväl hushåll som mindre och medelstora företag mer neutral och märkesoberoende information.

Vårt remissvar har detta som utgångspunkter för slutsatser och förslag.

Bakgrund: Regeringens förslag till kvalitativt mål

I [regeringens promemoria](#) föreslås ett nytt energipolitiskt mål för en effektivare energianvändning som är förenligt med de nya, beslutade målen för energipolitiken. Målen ska ge förutsättningar för en ökad elektrifiering och för att elsystemet ska ha förmåga att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd, i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. I propositionen bedömde regeringen att det av riksdagen beslutade målet för energieffektivitet till 2030, som uttrycks i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP), bör ses över då målet inte är anpassat till den elektrifiering som omställningen kräver eller till det riksdagsbundna målet om 100 procent fossilfri elproduktion.

Målet föreslås av regeringen nu lyda *"Energianvändningen i Sverige ska vara effektiv och bidra till starkt motståndskraft, konkurrenskraftiga energipriser, ett resurseffektivt energisystem och samhällets elektrifiering. En effektiv energianvändning ska innebära god hushållning av energiresurser, utjämning av effekttoppar samt ökad förmåga till efterfrågefleksibilitet och energilagring."*

Utgångspunkt: Effektivisering är positivt

Både energi- och elanvändningen i Sverige, har varit ungefär konstanta i 30 år. Elöverskottet och exporten har de senaste fem åren legat kring 30 TWh per år, med potential att öka framgent. Energimyndigheten visade i "Effektiv användning av energi, effekt och resurser" (ER 2024:03) att Sverige kan effektivisera 25 TWh per år redan till år 2030.

Myndighetens GD skrev då "Att effektivisera användningen av energi, effekt och resurser eller att flytta användningen i tid är jämförelsevis snabba sätt för att minska och optimera energianvändningen, och bidrar också till lägre priser och en tryggare energiförsörjning. Lika viktigt som att öka produktionen av el är att använda den klokt. Kan användningen av el effektiviseras blir utbyggnadsbehovet av elproduktion och elnät lägre liksom resursanvändning och negativa miljöeffekter. Möjligheter att minska effekttoppar genom effektivare energianvändning kan, liksom flexibilitet i användning, underlätta en snabb elektrifiering. En flexibel och resurseffektiv elanvändning är en nödvändig del av ett hållbart energisystem."

Myndighetens beräkningar och dess övergripande inriktning bör vara utgångspunkten för det fortsatta arbetet.

Självklar basnivå: EU-krav på medlemsländer

Regeringen anger efter en mycket översiktlig analys att "Den sammantagna bedömningen är därmed att ett kvantitativt mål inte är lämpligt som övergripande styrning för energianvändningen i Sverige" (hela promemorian är på endast fem sidor). I resonemanget saknas den helt centrala utgångspunkten att EU:s energieffektiviseringsdirektiv som slutförhandlades under det svenska ordförandeskapet 2023, är kvantitativt. Bland annat kräver det att:

- Medlemsstaterna ska bidra till minskad, slutlig energianvändning inom EU, med ett bindande tak på 763 Mtoe (miljoner ton oljeekvivalenter), vilket motsvarar 8874 TWh som ska nås till 2030.
- Medlemsländerna måste minska sin slutliga energianvändning med i genomsnitt 1,49 % per år mellan 2024 och 2030.
- Offentliga aktörer och verksamheter ska minska sin energianvändning med 1,9 procent per år.
- I offentligt ägda byggnader ska energieffektiviserande renoveringar utföras med 3 procent av arean varje år.

Enligt direktivet ska slutanvändningen av energi inom EU till 2030 minska till 763 Mtoe; ca 20 procent jämfört med 2020. Sveriges beting är att slutanvändningen av energi år 2030 ska vara ca 20 procent lägre än 2020; i nivå med Frankrike, något lägre än Tyskland. Dessa mål slutförhandlades våren 2023, då Sverige var ordförande i ministerrådet, och Sveriges regering röstade då för förändringarna.

Alla dessa delar behöver inte avspeglas i det svenska energieffektiviseringsmålet, men det bör vara utformat på liknande sätt. Därtill bör EU-direktivets kvalitativa delar ungefärligen motsvaras, bland annat avseende:

- Företag som använder stora mängder energi behöver genomföra en energikartläggning och, eller införa ett certifierat energiledningssystem.
- Små- och medelstora företag ska få information om nyttan med energieffektivisering.
- Konsumenter ska få information om energieffektivisering och möjligheter till finansiering.
- Konsumenter ska få kostnadsfri tillgång till information på sin energifaktura.
- Potential för användning av fjärrvärme eller fjärrkyla, samt restvärme ska kartläggas.
- Det ska finnas information om och tillgänglighet till energitjänster.

Övergripande slutsats: Behåll kvantitativa, mätbara mål

2018 beslutade riksdagen att godkänna ett energieffektiviseringsmål som innebär att Sverige ska ha 50 procent effektivare energianvändning 2030 jämfört med 2005, uttryckt som tillförd energi i relation till BNP. Att frikoppla målet från BNP kan vi se som rimligt – exempelvis är ju klimatmålen absoluta och vi avvisar konsekvent försök från politiken att ursäkta uteblivna utsläppsminskningar med olika omvärldsfaktorer. Men att ersätta det kvantitativa målet med ett vagt formulerat och allmänt hållet kvalitativt mål vore ett stort steg åt fel håll då det närmast omöjliggör uppföljning och ansvarsutkrävande.

Regeringen anger nu att "Kvalitativa mål som beskriver önskvärda egenskaper eller kvaliteter snarare än mätbara resultat, kan ge en djupare förståelse och bättre fokus på utveckling mot det som ska uppnås. Kvalitativa målformuleringar är även fördelaktiga i det fall ett mål innefattar flera syften där det kan vara svårt att få med de olika syftena i en kvantitativ målformulering." Det är i sig korrekt, men förutsätter kvalitativa mål av hög kvalitet och precisionsgrad, medan de som nu föreslås är vaga och allmänt hållna. Regeringens egen farhåga besannas därmed; "Det kan dock vara svårare att följa upp, utvärdera och jämföra kvalitativa mål över tid."

Vi ser mätbarhet som särskilt viktigt för energieffektivisering, som är ett mer abstrakt begrepp än exempelvis utsläppsminskningar eller andel förnybart. I vårt förarbete med denna remiss angav en källa i byggsektorn att "i praktiken är det mätbarheten som avgör om vi får effekt eller inte."

Vi kan inte se att regeringens förslag på att *enbart* ha kvalitativa mål för effektivisering uppfyller det reviderade direktivets (EED) krav på mätbarhet, transparens och jämförbarhet. Det behövs kvantitativa mål för att säkra stabilitet och långsiktighet i arbetet med att effektivisera energianvändningen – gärna kompletterat med kvalitativa mål. Därtill krävs mätbarhet för att fånga in sociala aspekter av energianvändning och effektivisering, såsom energianvändning för olika inkomstgrupper, stöd till energieffektivisering för olika boendeformer etc.

Vi kan inte se att regeringens förslag uppfyller kraven på mätbarhet, jämförbarhet och transparens som det reviderade EED-direktivet ställer. Det förutsätter så vitt vi kan bedöma ett kvantitativt mål, som också är nödvändigt för att ge långsiktig stabilitet i effektiviseringsarbetet.

Underkänt motiv: Elanvändning kan behöva öka

Regeringen motiverar sitt förslag med att "Sedan målet beslutades har det blivit tydligt att för att nå Sveriges klimatmål om nettonollutsläpp senast 2045 och möjliggöra den gröna omställningen kan elanvändningen behöva öka." Det är fullt möjligt att en sådan insikt inte fanns hos dåvarande regeringen år 2018, men EU:s institutioner hade definitivt denna kunskap och inriktning när de 2023 slog fast det [nya energieffektiviseringsdirektivet](#), som på goda grunder är utformat som krav på kvantitativ minskning.

Ett effektiviseringsmål innebär ju *inte* att energianvändningen behöver minska, bara att den ska minska per krona – och just eftersom förlusterna exempelvis vid eldrift är mycket mindre än vid termisk drift innebär omställningen till elektrifiering förbättrade förutsättningar för effektivisering.

Felaktig bevekelsegrund: Kärnkraft

Regeringen motiverar förslaget till förändrat mål med att "Det har även blivit tydligare att kärnkraft har en viktig roll att spela för ett välfungerande elsystem och för att nå nettonollmål i Sverige och i EU." Denna tydlighet har nog funnits i svensk politik åtminstone sedan 2015 års nu upprivna energiöverenskommelse, och regeringen gör i andra sammanhang rätt i att lyfta fram att flera ("alla") fossilfria energislag behöver gynnas – men sådana resonemang hör inte hemma i effektiviseringsdirektivet.

Regeringen anger att "Eftersom målet mäts i termer av tillförd energi råder inte konkurrensneutralitet mellan olika kraftslag eftersom anläggningar med termiska förluster, exempelvis kärnkraft, då missgynnas." Vi underkänner detta resonemang; varje energislag har sina för- och nackdelar och inget energislag missgynnas på ett för de övergripande målsättningarna oavsiktligt sätt.

Möjlig komplettering: Indikatorer

Regeringens förslag till nytt mål "innefattar en effektiv användning av energi i bred bemärkelse. Målet specificerar att effektiv energianvändning både handlar om energihushållning, att jämna ut effekttoppar och mer flexibilitet i energisystemen."

Detta kan med fördel jämföras med den utmärkta, nyligen avslutade processen kring klimatmålen där Miljömålsberedningen i unik åttapartienighet beslutade att befintliga klimatmål ska behållas, med förslag att sektorsmålet för år 2040 *kompletteras* med indikatorer.

Regeringen anger för energieffektivisering att "Indikatorer kan vara kvantitativa i termer av mått, nivåer, gränsvärden eller utvecklingsriktningar eller kvalitativa i termer av klassificeringar, statusbeskrivningar, bedömningar eller förekomster." Detta är utmärkt, men det är – precis som för klimatmålet – *inte* ett skäl att avskaffa dagens kvantitativa mål.

Uppdaterat mål

I [riksdagsbehandlingen](#) av regeringens förslag till nytt effektiviseringsmål, lades flera förslag på hur Sveriges energieffektiviseringsmål kan behållas och utvecklas. Utgångspunkten för samtliga riksdagsledamöter som lagt sådana förslag är att målet ska vara minst lika ambitiöst som det åtagande Sverige har genom EU:s energieffektiviseringsdirektiv. Det bör, menar flera motionärer, kompletteras med en nationell handlingsplan för energieffektivisering.

Slutord

Vi avråder regeringen från att lagstifta utifrån den synnerligen tunna promemorian som presenterats, med så vaga effektiviseringsmål att det i praktiken inte kommer att finnas några. Istället bör regeringen ta utgångspunkt i den breda överenskommelsen som nåddes i Miljömålsberedningen om klimatmålen, och i görligaste mål finna bred samsyn kring energiomställningen där effektivisering är en viktig och central del.

Vi bistår gärna i det fortsatta arbetet med att effektivisera energianvändningen, där transportsektorn har en nyckelroll. Vi ser fram emot en fortsatt dialog kring målets utformning och – i grunden väl så viktigt – den faktiska energieffektiviseringen som i Sverige inte lever upp till EU:s krav eller medborgares och näringslivets rimligt ställda förväntningar.

För 2030-sekretariatet

Mattias Goldmann
VD, 2030-sekretariatet